

بررسی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و فاصله آن با آموزش‌های حسابداری فعلی در ایران

امید پور‌حیدری*

*سیمین راجی زاده**

تاریخ پذیرش: ۹۰/۶/۱۰

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۲/۵

چکیده

در سیستم آموزشی حسابداری، توجه به نیازها و خواسته‌های حرفه و ارائه آموزش‌های متناسب با نیازهای حرفه از اهمیت خاصی برخوردار است. این پژوهش به بررسی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری در محیط اقتصادی کنونی ایران از دیدگاه شاغلین حرفه، استادی و دانشجویان می‌پردازد. همچنین این مطالعه در پی تعیین فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش‌های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی رشته حسابداری (مقاطع کارشناسی) و ارائه پیشنهاداتی جهت فاصله موجود می‌باشد. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه‌ای که روایی و یاپایی آن مورد تایید قرار گرفته جمع‌آوری شده است. نتایج این مطالعه نشان داد که بین برداشت‌های شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری تفاوت وجود دارد. همچنین از دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان بین دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش‌های حسابداری کنونی تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: آموزش حسابداری، دانش حسابداری، مهارت‌های حرفه‌ای، و
مهارت‌های تکنولوژیکی، نظام آموزشی حسابداری.

* دانشیار حسابداری، دانشگاه شهید باهنر، گروه حسابداری، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)
Email:opourheidari@uk.ac.ir

** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه شهید باهنر، گروه حسابداری، کرمان، ایران

۱- مقدمه

از مشخصه های عصر حاضر، تغییر ماهیت، شرایط و جگونگی عملکرد بازار کار است. حسابداری در توسعه اقتصادی کشورها نقش مهمی دارد، زیرا نظام های حسابداری اثربخش به گزارشگری مربوط، قابل اتقان و به موقع می پردازد و به کشورها در استفاده از منابع موجود برای بهبود سطح زندگی، جلوگیری از هدر رفتن تلاش ها و سایر زیانهای اقتصادی، پاسخ گویی در مقابل سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی و جذب سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. محققان زیادی این موضوع را که دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حسابداری امروزی چه باید باشند تا بتوانند نیازهای استفاده‌کنندگان را برآورده سازند مورد مطالعه قرار داده‌اند.

برای بدست آوردن درک بهتری از تغییرات لازم در سیستم آموزشی رشته حسابداری توسط شورای عالی برنامه‌ریزی و اصلاح این سیستم لازم است مطالعه‌ای درخصوص نیازهای حرفه حسابداری صورت گیرد. شناسایی دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و تعیین فاصله آن با دانش‌ها و مهارت‌های ارائه شده به دانشجویان بوسیله سیستم آموزشی فعلی حسابداری می‌تواند ما را در طراحی برنامه آموزشی مناسب برای رشته حسابدار یاری رساند. به این دلیل در این پژوهش با ارائه یک پرسشنامه به تجزیه و تحلیل دیدگاه سه گروه مختلف شاغلین حرفه، استادان و دانشجویان رشته حسابداری در ایران پرداخته است.

با توجه به پیشرفت‌های قابل توجه حسابداری مالی، حرفه حسابداری انتظار زیادی از دانشجویان رشته حسابداری دارد. بنابراین، اگاهی از دانش‌ها و مهارت‌های دنیای امروزی در محیط تجاری کنونی برای متخصصان حسابداری امری حیاتی است. از طرف دیگر، تغییرات در برنامه درسی حسابداری باید همگام با تغییرات محیط اقتصادی و تجاری حرفه صورت گیرد که این می‌تواند به شناسایی تغییرات لازم جهت اصلاح سیستم آموزشی حسابداری کمک نماید. برای رسیدن به اهداف ذکر شده دو سوال زیر مطرح می‌شود:

۱. در محیط اقتصادی جدید ایران دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین حرفه، استادی و دانشجویان کدامند و ترتیب اولویت آنها چیست؟
۲. آیا تفاوتی بین برداشت‌های شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری وجود دارد؟

همچنین این دیدگاه‌ها معمولاً معکوس کننده سطح مطلوبی از دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز برای متخصصان حسابداری آتی است در حالی که برنامه‌های آموزشی حسابداری ممکن است به طور همزمان این مهارت‌ها و اطلاعات مورد نیاز را ارائه ندهند. شناسایی این شکاف نه تنها مشکلات برنامه موجود آموزشی حسابداری را نشان می‌دهد بلکه راهنمایی

جهت اصلاح برنامه آموزشی حسابداری ایران می باشد. با توجه به این موضوع سوال سوم پژوهش به صورت زیر بیان می گردد:
۳. آیا فاصله‌ای بین دانش‌ها و مهارت‌های موردنیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین، اساتید و دانشجویان و آموزش‌های حسابداری کنونی وجود دارد؟

۲- پیشینه پژوهش

پژوهشگران زیادی این موضوع را که دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حسابداری امروزی چه باید باشند تا بتوانند نیازهای استفاده کنندگان را برآورده سازند "مورد مطالعه قرار داده اند. بویس^۱ (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان راهنمای کمک درسی و آموزش حسابداری: تعلیم و تربیت یا تولید؟ بیان می‌دارد که به طور بالقوه تغییر اساسی در آموزش حسابداری دانشگاهی لازم است. انگیزه‌های گوناگونی برای این تغییرات وجود دارد که از جمله آنها فناوری‌های جدید می‌باشد. بویس به نقش تکنولوژی کامپیوتر در آموزش حسابداری به عنوان انگیزه‌ای برای معرفی و استفاده از آن و اثری که همزمان بر روی آموزش حسابداری دارد اشاره نموده است. یافته‌های او حاکی از آن بود که بکارگیری فناوری‌های کامپیوتر سبب افزایش کارایی و اثربخشی عملکرد دانشجویان حسابداری می‌گردد.

از دیگر مطالعات انجام شده در رابطه با آموزش حسابداری مطالعه کلیک و اسر^۲ (۲۰۰۹)، باکر^۳ (۲۰۰۶) و بویس (۲۰۰۴) می‌باشد. کلیک و اسر (۲۰۰۹) به بررسی کارایی آموزش حسابداری در دانشگاه‌های ترکیه پرداخته‌اند. آنها در مطالعه خود کارایی آموزش حسابداری در ۴۵ دانشگاه دولتی ترکیه را مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه آنان نشان داد که دانشگاه‌های ترکیه موفق به ایجاد خروجی‌های مناسبی برای حرفه حسابداری گردیده‌اند. از مطالعات انجام شده در ایران در زمینه آموزش حسابداری، به مطالعه عظیمی (۱۳۷۶)، اعتمادی و نیکخواه (۱۳۷۷)، مجتبهد زاده (۱۳۸۰)، نوروش (۱۳۸۴)، نوروش و مشایخی (۱۳۸۴) و مجتبهدزاده (۱۳۸۹) می‌توان اشاره نمود. اعتمادی و نیکخواه (۱۳۷۷) در مطالعه خود نشان دادند که با توجه به تحولات اقتصادی کشور نظام آموزشی حسابداری از نارسائی‌های بنیادی برخودار بوده و در نتیجه امکان پرورش استعدادها و بوجود آوردن تخصص‌های لازمه را ندارد. در نتیجه آنان به شناسایی عوامل و موانع رشد آموزش حسابداری

¹ - Boyce

² - Celik and Ecer

³ - Bakre

پرداخته و عوامل کمبود استادی متخصص و رسیدگی به امور رفاهی آنان (گروه استادی و اعضاء هیات علمی)، افزایش سطح معلومات زبان خارجی دانشجویان (گروه دانشجویان) و تاکید بر مبنای تئوریکی (گروه مربوط به برنامه آموزشی) را از مهمترین عواملی دانستند که در فرایند آموزش حسابداری بسیار حائز اهمیت می باشند.

مجتهد زاده (۱۳۸۰) در پژوهشی تلاش نموده که یک برنامه آموزش حسابداری مناسب در مقطع کارشناسی برای دانشگاه های ایران تدوین نماید. او در این مطالعه خود سی و سه برنامه آموزش حسابداری دانشگاه های آمریکا را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. این تجزیه و تحلیل به منظور تهیه راهنمایی برای مشخص نمودن درس ها و عنوانین اصلی آنها که باید در برنامه آموزش حسابداری در دانشگاه های ایران گنجانده شود، صورت پذیرفته و نهایتاً برنامه ای ارائه نموده است. نوروش (۱۳۸۴) نیز در مطالعه خود عناصر اصلی فرآیند تغییر برنامه درسی را مورد تحلیل قرار داده و برنامه ای برای دوره کارشناسی رشته حسابداری پیشنهاد نموده است.

۳-روش پژوهش و جامعه آماری

پژوهش حاضر بر اساس هدف، پژوهشی کاربردی و بر حسب روش پژوهشی توصیفی و پیمایشی است. داده های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه کتبی که پایابی (قابلیت اطمینان) و روانی آن مورد تأیید قرار گرفته، از جامعه آماری پژوهش جمع آوری شده است. با توجه به موضوع پژوهش، جامعه آماری به سه گروه جامعه آماری شاغلین، استادی و دانشجویان تقسیم شده است.

جامعه آماری شاغلین شامل مدیران مالی، معاونین مالی و رؤسای حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر و حسابداران رسمی می باشد. تعداد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر در ابتدای سال ۱۳۸۹ معادل ۳۷۳ شرکت می باشد که از سایت شرکت بورس اوراق بهادر استخراج گردیده است. با توجه به تعداد پرسش شوندگان در هر شرکت، تعداد آزمودنی ها در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران ۱۱۱۹ نفر برآورد گردیده است. همچنین در ابتدای سال ۱۳۸۹ تعداد حسابداران رسمی ۱۷۰۴ نفر بود که از سایت جامعه حسابداران رسمی گردآوری شده است. با توجه به دو گروه ذکر شده جامعه آماری شاغلین ۲۸۲۳ نفر برآورد گردیده است. جامعه آماری استادی، با توجه به تعداد اعضای هیئت علمی ۳۲ دانشگاه دولتی که از سایت دانشگاه های دولتی استخراج شده حدود ۱۶۵ نفر برآورد گردید. جامعه آماری دانشجویان رشته حسابداری از طریق دفترچه راهنمای ثبت نام

کنکور سراسری استخراج گردیده و تعداد آنها حدود ۴۰۰۰ نفر براورد گردیده است. برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است. در جدول ۱ حجم جامعه و نمونه و جزئیات محاسبه نمونه با استفاده از فرمول کوکران آورده شده است.

جدول ۱: تعیین حجم نمونه از جامعه آماری به روش کوکران

آزمودنی ها	جامعه آماری(N)	α	Z	d	تعداد نمونه (n)
شاغلین	۲۸۲۳	۰,۰۵	۱,۹۶	۰,۰۵	۳۵۰
اسانید	۱۶۵	۰,۰۵	۱,۹۶	۰,۰۵	۱۱۷
دانشجویان	۴۰۰	۰,۰۵	۱,۹۶	۰,۰۵۰	۳۶۳

α = درصد خطای نوع اول یا سطح معنی داری
 Z = مقدار بحرانی توزیع نرمال استاندارد با توجه به سطح معنی داری
 d = حد اکثر خطای مورد قبول
 N = حجم جامعه آماری و n = حجم نمونه لازم با حد اکثر خطای مورد قبول است.

پایایی و روایی ابزار اندازه گیری

در این پژوهش برای آزمون ثبات نتایج اندازه گیری از روش "آلفای کرونباخ" استفاده شده است. آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه های برگشتی مربوط به دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۵ و برای دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور به ترتیب ۰/۹۶ و ۰/۹۸ بوده است.

در رابطه با روایی پرسشنامه ها، با توجه به این که پرسشنامه از مقالات تایید شده ایرانی (مقاله نوروش و مجتبهد زاده) و خارجی (مقاله بویس^۱) استخراج گردیده و مورد سوال قرار گرفته اند، بنابراین می توان گفت که پرسشنامه پژوهش از روایی لازم برخوردار است. لازم به ذکر است که به منظور بررسی بیشتر روایی پرسشنامه پس از تنظیم مقدماتی، طی یک مرحله به نظرخواهی ۲۰ نفر از استادی دانشگاه های دولتی گذاشته شد و از آنان در خواست گردید که توصیه های خود را در رابطه با سوالات مطرح شده بیان نمایند. پس از دریافت توصیه ها و انجام تعدیلات لازم، پرسشنامه نهایی تنظیم گردید. در نتیجه می توان گفت ابزار سنجش از روایی بالایی برخوردار است.

ساختار ابزار اندازه گیری

پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش دارای دو بخش و یک نامه همراه بود. در نامه همراه ابتدا هدف از پژوهش و توضیحاتی در خصوص ساختار پرسشنامه مطرح و به پرسش

¹- Boyce

شوندگان اطمینان داده شده بود که اطلاعات جمع آوری شده محرمانه تلقی شده و نتایج تنها در قالب های آماری منتشر خواهد گردید. در بخش اول پرسشنامه اطلاعات عمومی مطرح گردیده بود که در ارتباط با ویژگی های فردی پرسش شوندگان بود و در آن نوع شغل، سابقه کاری، میزان تحصیلات و رشته تحصیلی مورد پرسش قرار گرفته بود. در بخش دوم سوالات تخصصی مطرح گردیده بود. سوالات تخصصی در قالب سه گروه دانش ها، مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی طراحی شده است. سوالات تخصصی دانش ها متشکل از ۳۷ عنوان، سوالات تخصصی مهارت های حرفه ای متشکل از ۱۵ عنوان، و سوالات تخصصی مهارت های تکنولوژیکی ۱۶ عنوان بود که این موارد نیز از متون و ادبیات نظری موجود و عنوانین آموزشی ارائه شده در دانشگاه های معتبر در سطح بین المللی استخراج شده است.

سوالات تخصصی پرسشنامه به گونه ای طراحی گردید که پرسش شوندگان قادر باشند در رابطه با دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری در شرایط کنونی کشور و دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم فعلی آموزشی کشور اظهارنظر نمایند. در این راستا از پرسش شوندگان خواسته شد که ابتدا نظر خود را در رابطه با میزان نیاز حرفه حسابداری به هر یک دانش ها، و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی در قالب طیف هفت گزینه ای لیکرت ("خیلی زیاد (۷)" تا "خیلی کم (۱)") ارائه نمایند. سپس از آنان خواسته شده بود که در رابطه با آموزش های ارائه شده در خصوص هر یک از دانش ها و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی توسط سیستم آموزشی فعلی کشور اظهارنظر خود را در قالب طیف هفت گزینه ای لیکرت ("خیلی زیاد (۷)" تا "خیلی کم (۱)") بیان نمایند. در پایان پرسشنامه نیز برخی از اصطلاحات تخصصی مرتبط با دانش ها، مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی آورده شده بود تا از برداشت های متفاوت توسط آزمودنی ها در رابطه با دانش ها و مهارت های مطرح شده جلوگیری شود.

جدول ۲ : حجم نمونه، تعداد پرسشنامه های توزیع شده و جمع آوری شده

آزمودنیها	تعداد نمونه	تعداد پرسشنامه های توزیع شده	تعداد پرسشنامه های برگشت شده	پرسشنامه های قابل استفاده	نوخ برگشت (درصد)
شاغلین	۳۵۰	۴۶۶	۳۷۸	۳۶۳	۸۱,۱
اساقید	۱۱۷	۱۵۶	۱۲۶	۱۲۱	۸۰,۷
دانشجویان	۳۶۳	۴۸۳	۳۹۲	۳۷۶	۸۱

پس از توزیع پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری آنها در دو مرحله هر یک از پرسشنامه‌ها با توجه به سوالات دروغ یا مورد بررسی و پرسشنامه‌های پرت و ناقص حذف گردیدند. در جدول شماره ۲ تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده و تعداد پرسشنامه‌های برگشت شده، پرسشنامه‌های قابل استفاده با توجه پرسشنامه‌های حذف شده، و نرخ برگشت پرسشنامه‌ها آورده شده است. همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود نرخ برگشت پرسشنامه‌ها حدود ۸۱ درصد می‌باشد. دلیل بالا بودن نرخ برگشت پرسشنامه‌ها توزیع حضوری آنها توسط توزیع کنندگان پرسشنامه‌ها می‌باشد.

جدول ۳: بررسی دانش‌های مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری و اهمیت آنها

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
تابلو الف- دانش ها				
حسابداری مالی	۱	۸۳,۹۶	۲۵,۷*	تأیید
اصول حسابرسی	۲	۸۳,۱۵	۲۶,۹*	تأیید
مدیریت مالی	۳	۸۱,۴۶	۲۴,۷*	تأیید
حسابداری مدیریت	۴	۷۹,۰۳	۱۶,۴*	تأیید
حسابداری مالیاتی	۵	۷۸,۰۱	۱۶,۷*	تأیید
مباحث جاری در حسابداری	۶	۷۶,۶۰	۱۴,۴*	تأیید
قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی	۷	۷۶,۶۰	۱۴,۷*	تأیید
حسابرسی عملکرد	۸	۷۶,۰۹	۱۶,۳*	تأیید
مدیریت سرمایه گذاری	۹	۷۵,۸۱	۱۳,۷*	تأیید
بررسی موارد خاص در حسابداری	۱۰	۷۵,۶۴	۱۲,۷*	تأیید
حسابداری و حسابرسی دولتی	۱۱	۷۵,۲۳	۱۲,۰*	تأیید
سیستم‌های اطلاعاتی	۱۲	۷۵,۰۷	۱۲,۴*	تأیید
تجارت الکترونیک	۱۳	۷۵,۰۷	۱۰,۹*	تأیید
مسئولیت‌های اجتماعی / اصول اخلاقی	۱۴	۷۵,۰۰	۱۰,۰*	تأیید
اصول مدیریت	۱۵	۷۴,۱۴	۱۱,۴*	تأیید
حسابرسی مالیاتی	۱۶	۷۳,۶۶	۱۰,۲*	تأیید
مدیریت منابع انسانی	۱۷	۷۱,۷۹	۶,۸*	تأیید
اصول تنظیم و کنترل بودجه	۱۸	۷۱,۰۱	۵,۹*	تأیید
روش‌های پژوهش در حسابداری	۱۹	۷۰,۸۸	۵,۱*	تأیید
استراتژی‌های تجاری	۲۰	۶۸,۶۸	۲,۶*	تأیید
پول و ارز و باکداری	۲۱	۶۸,۳۰	۲,۲*	تأیید

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
حسابداری صنایع خاص	۲۲	۶۷,۷۰	۱,۴	رد
تجارت بین المللی	۲۳	۶۶,۸۰	۰,۲	رد
مکاتبات بازارگانی	۲۴	۶۶,۶۰	-۱,۲	رد
بازاریابی	۲۵	۶۵,۷۰	-۱,۱	رد
مدیریت تولید	۲۶	۶۴,۵۰	-۲,۹	رد
آمار و کاربرد آن در مدیریت	۲۷	۶۶,۱۰	-۱,۰	رد
توسعه اقتصاد و برنامه بزرگ	۲۸	۶۳,۳۰	-۴,۸	رد
مالیه عمومی و خط مشی مالی دولت ها	۲۹	۶۳,۱۰	-۴,۶	رد
ریاضیات پایه	۳۰	۶۲,۵۰	-۵,۶	رد
امور مالیه بین المللی	۳۱	۶۲,۴۰	-۵,۴	رد
ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	۳۲	۶۱,۷۰	-۷,۰	رد
اقتصاد کلان	۳۳	۶۱,۶۰	-۶,۴	رد
اقتصاد خرد	۳۴	۶۰,۰۰	-۸,۹	رد
مقدمه ای بر اقتصاد سنجی	۳۵	۵۹,۸۰	-۸,۹	رد
روانشناسی عمومی	۳۶	۵۸,۲۰	-۹,۴	رد
مبانی جامعه شناسی	۳۷	۵۲,۵۰	-۱۷	رد
تابلو ب - مهارت‌های حرفه ای				
رهبری	۱	۸۰,۵۰	۲۲,۵*	تأیید
مهارت تصمیم‌گیری	۲	۸۰,۱۰	۲۲,۲*	تأیید
مهارت‌های گفتاری	۳	۸۰,۰۰	۱۹,۹*	تأیید
کار گروهی	۴	۷۹,۴۰	۱۹,۷*	تأیید
مذاکره	۵	۷۸,۵۰	۱۶,۷*	تأیید
برقراری ارتباط دو جانبه	۶	۷۶,۵۰	۱۳,۴*	تأیید
تفکر تحلیلی	۷	۷۶,۳۰	۱۴,۰*	تأیید
مدیریت ارتباط با مشتری	۸	۷۵,۸۰	۱۲,۸*	تأیید
زبان‌های خارجی	۹	۷۵,۷۰	۱۲,۴*	تأیید
رفتار حرفه ای	۱۰	۷۵,۴۰	۱۱,۹*	تأیید
توان ارزیابی و کنترل عملکرد	۱۱	۷۵,۳۰	۱۲,۶*	تأیید
مدیریت پروژه	۱۲	۷۵,۲۰	۱۲,۷*	تأیید
تکنیک‌های محاسبه	۱۳	۷۵,۱۱	۱۲,۹*	تأیید
مهارت نوشتاری	۱۴	۷۳,۲۰	۸,۷*	تأیید
مدیریت تغییر	۱۵	۷۲,۱۰	۷,۴*	تأیید
تابلو ج - مهارت‌های تکنولوژیکی				
نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)	۱	۸۲,۴۰	۲۳,۱*	تأیید
مهارت جستجو در Web	۲	۷۶,۶۰	۱۳,۱*	تأیید

عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز (از ۱۰۰)	آماره t	تأیید یا رد
نرم افزار ورد (Word)	۳	۷۵,۴۰	۱۰,۵*	تأیید
عنوان دانش و مهارت	رتبه	میانگین امتیاز	آماره t	تأیید یا رد
ویندوز	۴	۷۵,۰۰	۱۱,۳*	تأیید
اینترنت / اکسبرانت	۵	۷۳,۸۰	۹,۹*	تأیید
نرم افزار دیناتیس (اکسس)	۶	۷۲,۸۰	۷,۳*	تأیید
سخت افزار کامپیوتر	۷	۶۸,۹۰	۲,۷*	تأیید
کنترل تکنولوژی	۸	۶۸,۷۰	۲,۰*	تأیید
نرم افزار نمایش (پاورپوینت)	۹	۶۷,۱۰	۰,۵	رد
مدیریت عملیاتی	۱۰	۶۷,۱۰	۰,۵	رد
مدیریت فایل و دایرکتوری	۱۱	۶۴,۱۰	-۲,۸	رد
برنامه HTML	۱۲	۶۲,۸۰	-۴,۵	رد
نرم افزار پریم آور	۱۳	۶۲,۵۳	-۴,۶	رد
زبان های برنامه نویسی	۱۴	۶۱,۸۰	-۵,۴	رد
نرم افزار کامپیوتر	۱۵	۶۱,۱۰	-۶,۲	رد
نرم افزار گرافیک (Adobe)	۱۶	۵۹,۵۰	-۷,۹	رد

* در سطح ۵٪ معنادار

۵- یافته های پژوهش

بررسی دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری و اهمیت آنها

سوال اول پژوهش در پی تعیین دانش هاو مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری از دیدگاه شاغلین حرفه حسابداری، استاید و دانشجویان و همچنین تعیین اهمیت و اولویت هر یک از آنها بود. پاسخ این سوال را می توان در جدول شماره سه به تفکیک هر یک از عنوان دانش ها، مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی و اولویت هر یک از آنها را مشاهده نمود. همان طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود ۳۷ عنوان دانش، ۱۵ عنوان مهارت حرفه ای و ۱۶ عنوان مهارت تکنولوژیکی مورد سوال قرار گرفته است که رتبه هر یک از عنوانین در هر یک از گروه های سه گانه، میانگین پاسخ ها، آماره آزمون و تایید یا رد عنوان مورد بررسی در جدول ذکر شده آورده شده است.

همان طور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می شود دانش های حسابداری مورد نیاز حرفه حسابداری به ترتیب اهمیت شامل حسابداری مالی (۸۳/۹۶ از ۱۰۰)، اصول حسابرسی (۸۳/۱۵)، مدیریت مالی (۸۱/۴۶)، حسابداری مدیریت (شامل حسابداری صنعتی) (۷۹/۰۳)، حسابداری مالیاتی (۷۸/۰۱)، مباحث جاری در حسابداری (۷۶/۶)، قانون تجارت و قانون

محاسبات عمومی(۷۶/۶)، حسابرسی عملکرد(۷۶/۰۹)، مدیریت سرمایه‌گذاری(۷۵/۸۱)، بررسی موارد خاص در حسابداری(۷۵/۶۴)، حسابداری و حسابرسی دولتی(۷۵/۲۳)، سیستم‌های اطلاعاتی تجارت الکترونیک(۷۵/۰۷)، مسئولیت‌های اجتماعی / اصول اخلاقی(۷۵)، اصول مدیریت(۷۴/۱۴)، حسابرسی مالیاتی(۷۳/۶۶)، مدیریت منابع انسانی(۷۱/۷۹)، اصول تنظیم و کنترل بودجه(۷۱/۰۱)، روش‌های پژوهش در حسابداری(۷۰/۸۸)، استراتژی‌های تجاری(۶۸/۶۸) و پول و ارز و بانکداری(۶۸/۳) می‌باشند که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار گرفته‌اند.

از دیدگاه پرسش‌شوندگان برخی از دانش‌ها در محیط اقتصادی ایران برای حرفة حسابداری چندان در اولویت قرار ندارند. از دیدگاه پاسخ‌دهندگان دانش‌های حسابداری صنایع خاص(۶۷/۷)، تجارت بین‌الملل(۶۶/۸)، مکاتبات بازارگانی(۶۶/۶)، بازاریابی(۶۵/۷)، مدیریت تولید(۶۴/۵)، آمار و کاربرد آن در مدیریت(۶۶/۱)، توسعه‌اقتصادی و برنامه‌بازی(۶۳/۳)، مالیه عمومی و خط‌مشی مالی دولتها(۶۳/۱)، ریاضیات پایه(۶۲/۵)، امور مالیه بین‌الملل(۶۲/۴)، ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت(۶۱/۷)، اقتصاد کلان(۶۱/۶)، اقتصاد خرد(۶۰)، مقدمه‌ای بر اقتصاد سنجی(۵۹/۸)، روانشناسی عمومی(۵۸/۲) و مبانی جامعه‌شناسی(۵۲/۵) با توجه به آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار نگرفته‌اند.

بررسی مهارت‌های حرفة‌ای مورد نیاز حرفة حسابداری نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری تمامی مهارت‌های حرفة‌ای ذکر شده در جدول شماره ۳ مورد نیاز حرفة حسابداری می‌باشند. حداکثر میانگین امتیاز مربوط به مهارت‌های حرفة‌ای ۸۰/۵ درصد که مربوط به مهارت رهبری می‌باشد و حداقل میانگین امتیاز ۱/۲۲ درصد و مربوط به مدیریت تغییر می‌باشد. همچنین از نظر ترتیب اولویت، مهمترین مهارت‌های حرفة‌ای، به ترتیب مهارت‌های حرفة‌ای رهبری، مهارت تصمیم‌گیری، مهارت‌های گفتاری، کار گروهی، مذاکره، برقراری ارتباط دو جانبه، تفکر تحلیلی، مدیریت ارتباط با مشتری، زبان‌های خارجی، رفتار حرفة‌ای، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، مدیریت پروژه، تکنیک‌های محاسبه، مهارت نوشتاری و مدیریت تغییر در رشته حسابداری می‌باشند. همان طور که مشخص است تمامی مهارت‌های حرفة‌ای نامبرده، در رشته حسابداری از اهمیت لازم برخوردارند.

جدول ۸: نتایج تفاوت برداشت های شاغلین، اساتید و دانشجویان پیرامون دانش ها و
مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری

رد	تأیید با رد	آماره F	میانگین پاسخ			عنوان دانش و مهارت	رد
			آنچه بجز	آنچه نماید	آنچه نیافر		
تابلو/alf: داشت ها							
رد	۲,۵	۸۳,۹۴	۸۷,۰۶	۸۲,۸۲		حسابداری مالی	۱
تأیید	۳,۷*	۷۲,۶۷	۸۳,۹۹	۷۸,۹۱		حسابداری مدیریت	۲
رد	۲,۹	۷۶,۲۳	۸۰,۰۵	۷۹,۳۶		حسابداری مالیاتی	۳
تأیید	۳,۵*	۷۶,۶۷	۷۲,۲۹	۷۷,۹۲		قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی	۴
تأیید	۱۲,۴*	۵۹,۷۶	۵۸,۳۷	۶۸,۳۰		مالیه عمومی و خط مشی مالی دولت ها	۵
رد	۰,۵۸	۶۷,۷۰	۶۹,۷۰	۶۷,۱۵		حسابداری صنایع خاص	۶
رد	۱,۸	۷۶,۶۳	۷۴,۷۵	۷۳,۳۳		مسئولیت های اجتماعی / اصول اخلاقی	۷
تأیید	۳,۶*	۸۳,۶۸	۸۶,۴۵	۸۱,۰۲		اصول حسابرسی	۸
رد	۰,۴۸	۷۴,۳۸	۷۳,۰۲	۷۲,۹۳		حسابرسی مالیاتی	۹
تأیید	۱۰,۴*	۷۳,۶۸	۷۴,۶۳	۷۹,۱۴		حسابرسی عملکرد	۱۰
تأیید	۴,۲*	۷۲,۹۸	۷۶,۱۱	۷۷,۳۶		حسابداری و حسابرسی دولتی	۱۱
تأیید	۱۱,۲*	۶۷,۲۶	۷۳,۱۵	۷۴,۳۶		اصول تنظیم و کنترل بودجه	۱۲
رد	۲,۹	۷۷,۷۸	۷۸,۶۹	۷۴,۶۷		مباحث جاری در حسابداری	۱۳
رد	۰,۹	۷۰,۴۵	۷۸,۰۸	۷۵,۰۷		بررسی موارد خاص در حسابدار	۱۴
تأیید	۱۰,۹*	۷۲,۰۶	۸۱,۶۵	۷۶,۱۸		سیستم های اطلاعاتی	۱۵
تأیید	۶,۵*	۵۵,۱۱	۶۸,۴۷	۶۸,۲۲		امور مالیه بین المللی	۱۶
تأیید	۵,۴*	۶۴,۷۵	۶۵,۶۴	۶۹,۴۵		تجارت بین المللی	۱۷
تأیید	۰,۱*	۷۴,۰۹	۷۰,۴۴	۷۷,۶۰		تجارت الکترونیک	۱۸
تأیید	۰,۳*	۶۰,۹۳	۷۰,۹۴	۷۰,۹۱		استراتژیهای تجاری	۱۹
رد	۲,۴	۶۴,۷۸	۶۹,۹۱	۶۷,۶۷		مکاتبات بازدگانی	۲۰
تأیید	۳,۲*	۶۴,۱۶	۷۰,۰۷	۶۵,۸۹		بازاریابی	۲۱
تأیید	۴۳,۴*	۵۲,۷۹	۶۴,۰۴	۶۶,۰۲		اقتصاد خرد	۲۲
تأیید	۰,۲	۶۱,۰	۶۸,۸	۶۳,۰۱		اقتصاد کلان	۲۳
تأیید	۴۰,۶*	۵۳,۷۱	۷۱,۸	۶۶,۰۲		توسعه اقتصاد و برنامه ریزی	۲۴
تأیید	۱۶,۲*	۶۳,۸۲	۶۹,۳۳	۷۲,۸۱		پول و ارز و بانکداری	۲۵
رد	۱۰,۰*	۷۴,۳۸	۷۳,۸۹	۷۳,۹۶		اصول مدیریت	۲۶
تأیید	۴,۸*	۷۱,۵۸	۷۷,۴۶	۷۰,۰۲		مدیریت منابع انسانی	۲۷
تأیید	۳,۵*	۸۳,۲	۷۹,۳۱	۸۰,۲۹		مدیریت مالی	۲۸

رد	آماره F	میانگین پاسخ			عنوان دانش و مهارت	رد
		نیزه‌بُون	آقای	شاغل		
تأیید	۷,۱*	۷۶,۹۶	۸۰,۲۹	۷۳,۱۳	مدیریت سرمایه‌گذاری	۲۹
تأیید	۲۲,۸*	۶۴,۳۶	۷۷,۰۹	۷۰,۱۹	روش‌های پژوهش در حسابداری	۳۰
تأیید	۶,۶*	۵۶,۷۷	۶۱,۶۹	۶۲,۰۶	مقدمه‌ای بر اقتصاد سنجی	۳۱
تأیید	۱۷,۵*	۶۱,۹۸	۷۴,۰۱	۶۷,۹۸	آمار و کاربرد آن در مدیریت	۳۲
تأیید	۲۶,۹*	۵۶,۷۴	۶۴,۶۵	۶۷,۹۸	ریاضیات پایه	۳۳
تأیید	۱۰,۴*	۵۸,۵۸	۶۱,۰۸	۶۰,۳۸	ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	۳۴
تأیید	۲۶,۹*	۴۷,۱۸	۶۳,۶۷	۵۴,۶۹	مبانی جامعه‌شناسی	۳۵
تأیید	۱۲,۳*	۵۲,۵۶	۶۰,۰۹	۶۳,۶۷	روانشناسی عمومی	۳۶
تأیید	۲۰,۸*	۶۰,۶۱	۶۰,۰۹	۶۹,۹۲	مدیریت تولید	۳۷
	م/ن	۷۶,۶۱	۷۲,۲۲	۷۱,۷۰	میانگین کلی دانش‌ها	
تаблицه ب: مهارتهای حرفه‌ای						
تأیید	۳,۶*	۷۰,۴۱	۷۰,۸۱	۷۶,۹۳	رفتار حرفه‌ای	۳۸
تأیید	۱۲,۷*	۷۸,۸۱	۷۶,۴۸	۷۰,۷۲	تکنیک‌های محاسبه	۳۹
تأیید	۱۲,۳*	۷۸,۷۴	۷۸,۶۹	۷۱,۰۱	زبان‌های خارجی	۴۰
تأیید	۱۴,۸*	۷۹,۹۲	۷۹,۶۸	۷۱,۰۹	برقراری ارتباط دو جانبه	۴۱
تأیید	۶,۶*	۸۱,۹۸	۸۲,۱۴	۷۷,۰۶	مهارت تصمیم‌گیری	۴۲
تأیید	۵,۸*	۷۰,۰۱	۷۶,۳۵	۷۰,۳۶	مهارت نوشتاری	۴۳
رد	۱۹,۳*	۸۳,۵	۸۳,۵	۷۰,۱۹	مهارت‌های سفناوری	۴۴
تأیید	۱۰,۲*	۸۳,۴۲	۷۶,۳۳	۷۸,۷۵	رهبری	۴۵
رد	۰,۷۳	۷۹,۴۷	۷۷,۲۲	۷۹,۰	کارگروهی	۴۶
تأیید	۱۲,۹*	۸۳,۱۳	۷۶,۸۸	۷۴,۷۵	مذاکره	۴۷
تأیید	۴,۲*	۷۶,۱۰	۷۰,۳۲	۷۰,۸۲	مدیریت پژوهش	۴۸
تأیید	۱۱,۹*	۶۹,۱۸	۶۸,۹۶	۷۶,۳۶	مدیریت تغییر	۴۹
رد	۲,۲	۷۶,۶۳	۷۸,۲	۷۴,۱۶	مدیریت ارتباط با مشتری	۵۰
رد	۰,۹	۷۰,۴۱	۷۷,۴۶	۷۴,۴۷	توان ارزیابی و کنترل عملکرد	۵۱
تأیید	۲۲,۸*	۸۱,۱۴	۷۰,۱۲	۷۱,۴۷	تفکر تحلیلی	۵۲
	م/ن	۷۸,۵۲	۷۶,۴۰	۷۴,۶۲	میانگین کلی مهارتهای حرفه‌ای	
تаблицه ج: مهارتهای تکنولوژیکی						
رد	۲,۳	۶۷,۰۷	۷۲,۰۴	۶۹,۸۸	سخت افزار کامپیوتر	۵۳
تأیید	۳,۵*	۷۷,۰۸	۷۱,۸	۷۳,۸۱	ویندوز	۵۴

ردیف	تأیید یا رد	آماره F	میانگین پاسخ			عنوان دانش و مهارت	ردیف
			نماینده	پیوسته	شناخت		
۵۵	تائید	۱۲,۴*	۷۹,۷۰	۷۰,۲۵	۷۰,۹۱	نرم افزار ورد (Word)	
۵۶	تائید	۱۴,۸*	۸۶,۶۱	۸۰,۰۶	۷۸,۷۱	نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)	
۵۷	رد	۰,۹	۷۲,۲۴	۷۰,۶۱	۷۲,۵	نرم افزار دیتابیس (مانند اکسس)	
۵۸	تائید	۲۰,۵*	۵۳,۲۳	۶۲,۶۷	۶۴,۹۴	نرم افزار گرافیک (Adobe)	
۵۹	رد	۱,۶	۶۸,۰۹	۶۸,۹۶	۶۵,۴۹	نرم افزار نمایش (مانند پاورپوینت)	
۶۰	تائید	۵,۳*	۶۰,۹۸	۶۸,۱	۵۸,۶۴	نرم افزار کامفار	
۶۱	تائید	۳,۵*	۶۱,۶۱	۶۸,۶	۶۱,۵۷	نرم افزار پریم آورا	
۶۲	رد	۲,۳	۶۱,۹۰	۶۶,۶۲	۶۵,۰۳	مدیریت فایل و دایرکتوری	
۶۳	رد	۲,۲	۶۰,۸۲	۶۵,۳۹	۶۸,۹۳	مدیریت عملیاتی	
۶۴	رد	۰,۸	۶۰,۸۳	۶۴,۰۴	۶۲,۳۳	زبان های برنامه نویسی	
۶۵	تائید	۵,۶*	۶۰,۰۴	۶۵,۷۶	۵۹,۴۴	برنامه HTML	
۶۶	تائید	۶,۹*	۷۰,۲۷	۷۸,۲	۷۰,۰۷	اینترنت / اکسٹرانت	
۶۷	رد	۲,۲	۶۹,۸۰	۷۱,۱۸	۶۶,۸	کنترل تکنولوژی	
۶۸	رد	۰,۲	۷۷,۱۵	۷۵,۶۹	۷۶,۰۷	مهارت جستجو در Web	
		ن/م	۶۸,۸۹	۷۰,۷۰	۶۷,۹۵	میانگین کلی مهارت های تکنولوژیکی	

* در سطح ۵٪ معنادار

م/ن: مورد ندارد

بررسی مهارت‌های تکنولوژیکی موردنیاز حرفه حسابداری نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری، مهارت‌های تکنولوژیکی نرم‌افزار صفحه گسترده (مانند اکسل) (میانگین امتیاز ۸۲/۴ درصد)، مهارت جستجو در وب (۷۶/۶)، نرم‌افزار ورد (۷۵/۴)، ویندوز (۷۵)، اینترنت / اکسٹرانت (۷۳/۸)، نرم‌افزار دیتابیس (مانند اکسس) (۷۲/۸)، سخت‌افزار کامپیوتر (۶۸/۹) و کنترل تکنولوژی (۶۸/۷) از جمله مهارت‌های تکنولوژیکی موردنیاز حرفه حسابداری می‌باشند و این مهارت‌ها مورد تایید قرار گرفته‌اند (تabelo جدول شماره ۳). همچنین با توجه به مقدار آماره آزمون و سطح معناداری، مهارت‌های تکنولوژیکی نرم افزار نمایش (پاورپوینت) (۶۷/۱)، مدیریت عملیاتی (۶۷/۱)، مدیریت فایل و دایرکتوری (۶۴/۱)، برنامه HTML (۶۲/۸)، نرم افزار پریم آورا (۶۲/۵۳)، زبان‌های برنامه نویسی (۶۱/۸)، نرم‌افزار کامفار (۶۱/۱) و نرم افزار گرافیک (۵۹/۵) مورد تایید قرار نگرفته‌اند. بررسی اولویت مهارت‌های تکنولوژیکی نیز نشان می‌دهد که

مهتمرین مهارت‌های تکنولوژیکی به ترتیب نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)، مهارت جستجو در Web (WWW)، نرم‌افزار ورد (Word)، ویندوز، اینترنت/اکسبرانت، و نرم افزار دیتابیس (مانند اکسس) می‌باشد.

بررسی تفاوت برداشت‌های شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری

سوال دوم پژوهش به این موضوع می‌پرداخت که آیا تفاوتی بین برداشت‌های شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری وجود دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سوال در جدول شماره ۴ میزان اهمیت هر یک از دانش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری به صورت جداگانه از دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان آورده شده و آماره آزمون برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین پاسخ‌های سه گروه ذکر گردیده است.

با نظر به تابلو الف جدول شماره ۴ و ملاحظه آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ در می‌یابیم که دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان در زمینه دانش‌های حسابداری مالی، حسابداری مالیاتی، حسابداری صنایع خاص، مسئولیت‌های اجتماعی/اصول اخلاقی، حسابرسی مالیاتی، مباحثت جاری در حسابداری، بررسی موارد خاص در حسابداری، مکاتبات بازرگانی و اصول مدیریت مشابه بوده و نسبت به سایر دانش‌های مورد نیاز حرفه حسابداری متفاوت می‌باشد. با توجه به متفاوت بودن دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون برخی از دانش‌ها از جمله حسابداری مدیریت می‌توان نتیجه گرفت که برداشت یکسانی درخصوص این دانش‌ها وجود ندارد و لازم است تدبیری جهت کاهش این تفاوت برداشت اتخاذ شود.

در جدول شماره ۴ تفاوت دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون مهارت‌های حرفه‌ای مورد نیاز حرفه حسابداری (تابلو ب جدول شماره ۴) و مهارت‌های تکنولوژیکی مورد نیاز (تابلو ج جدول شماره ۴) آورده شده است. همانطور که در دو تابلو ذکر شده ملاحظه می‌شود با توجه به آماره آزمون و سطح اطمینان ۹۵٪ دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان در زمینه مهارت‌های کارگروهی، مهارت‌های گفتاری، مدیریت ارتباط با مشتری، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، سخت افزار کامپیوتر، نرم افزار دیتابیس (مانند اکسس)، نرم افزار نمایش (مانند پاورپوینت)، مدیریت فایل و دایرکتوری، مدیریت عملیاتی، زبان‌های برنامه نویسی، کنترل تکنولوژی و مهارت جستجو در وب مشابه بوده و نسبت به سایر مهارت‌های مورد نیاز حرفه حسابداری متفاوت می‌باشد. متفاوت بودن دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان پیرامون برخی

از مهارت های حرفه ای از جمله مهارت تصمیم گیری و مهارت نوشتاری بیانگر متفاوت بودن اهمیت این مهارت ها برای حرفه حسابداری باشد. با توجه به این موضوع لازم است تدبیری جهت کاهش این تفاوت برداشت ها در خصوص مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی در راستای ارائه مهارت های مورد توافق هر سه گروه یعنی شاغلین، استادی و دانشجویان اتخاذ شود.

بررسی تفاوت بین دانش ها و مهارت های موردنیاز حرفه حسابداری و دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور

در تابلو الف جدول شماره ۵ تفاوت بین دانش ها موردنیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور برای هر یک از دانش ها از دیدگاه آزمودنی ها آورده شده است. همانطور که در تابلو الف جدول شماره ۵ ملاحظه می شود با توجه به آماره آزمون کلیه دانش های موردنیاز بررسی و سطح اطمینان ۹۵٪ تفاوت معناداری بین دانش های موردنیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور وجود دارد. بیشترین تفاوت مربوط به استراتژی های تجاری، و مسئولیت های اجتماعی / اصول اخلاقی می باشد. با توجه به تفاوت های معنادار بین دانش های موردنیاز حرفه حسابدار و دانش های ارائه شده توسط آموزشی فعلی کشور لازم است تدبیری جهت کاهش این فاصلی اتخاذ شود.

جدول ۵: مقایسه دانش ها و مهارت های موردنیاز حرفه حسابداری و دانش ها و مهارت های ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ	میانگین پاسخ			تفاضل میانگین	آماره t	تایید
			دانش ها	مهارت های ارائه شده	دانش های موردنیاز			
تابلوی الف: دانش ها								
۱	حسابداری مالی	۸۳,۹۶	۶۴,۴۳	۱۹,۵	۲۰,۱*	تایید		
۲	حسابداری مدیریت	۷۹,۰۳	۵۸,۹۳	۲۰,۱	۱۹,۶*	تایید		
۳	حسابداری مالیاتی	۷۸,۰۱	۴۷,۸۷	۳۰,۱	۲۸,۳*	تایید		
۴	قانون تجارت و قانون محاسبات	۷۶,۶۰	۴۰,۷۷	۳۰,۸	۳۰,۱*	تایید		
۵	مالیه عمومی و خط مشی مالی دولتها	۶۳,۱۴	۴۶,۳۱	۱۶,۸	۱۵,۶*	تایید		
۶	حسابداری صنایع خاص	۶۷,۷۴	۳۸,۱۱	۲۹,۶	۲۷,۶*	تایید		
۷	مسئولیت های اجتماعی / اصول اخلاقی	۷۵	۲۳,۵	۳۴,۴	۳۰,۷*	تایید		
۸	اصول حسابرسی	۸۳,۱۵	۵۸,۰۶	۲۶,۶	۲۵,۹*	تایید		
۹	حسابرسی مالیاتی	۷۳,۶۶	۴۳,۳	۳۰,۳	۲۸,۴*	تایید		
۱۰	حسابرسی عملکرد	۷۶,۹۰	۴۲,۴۶	۳۳,۶	۳۲,۷*	تایید		

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ	میانگین پاسخ			تفاصل	آماره t	ردیف تایید
			موارد نیاز	ارائه شده	میانگین			
۱۱	حسابداری و حسابرسی دولتی	۷۵,۲۳	۵۰,۲۹	۲۴,۹	۲۳,۴*	تایید		
۱۲	اصول تنظیم و کنترل بودجه	۷۱,۰۱	۵۱,۶۰	۱۹,۴	۱۷,۷*	تایید		
۱۳	مباحث جاری در حسابداری	۷۴,۶۷	۵۰,۸۶	۲۰,۷	۲۰,۹*	تایید		
۱۴	بودرسی موارد خاص در حسابداری	۷۵,۶۴	۴۶,۰۸	۲۹,۱	۲۸,۱*	تایید		
۱۵	سیستم های اطلاعاتی	۷۰,۰۷	۴۲,۰۱	۳۳,۱	۳۱,۹*	تایید		
۱۶	امور مالیه بین المللی	۶۲,۳۸	۳۹,۰۷	۲۲,۸	۱۹,۹*	تایید		
۱۷	تجارت بین المللی	۶۶,۸۳	۳۸,۱۴	۲۸,۷	۲۷,۱*	تایید		
۱۸	تجارت الکترونیک	۷۰,۰۷	۳۶,۰۲	۲۸,۷	۳۴,۱*	تایید		
۱۹	استراتژیهای تجارتی	۶۸,۶۸	۳۷,۹۸	۳۸,۵	۲۷,۹*	تایید		
۲۰	مکاتبات بازرگانی	۶۶,۰۸	۳۶,۲۶	۳۰,۷	۲۷,۶*	تایید		
۲۱	بازاریابی	۶۵,۷۴	۳۸,۰۵	۳۰,۳	۲۲,۷*	تایید		
۲۲	اقتصاد خرد	۶۰,۰۴	۴۸,۰۶	۲۶,۸	۱۱,۲*	تایید		
۲۳	اقتصاد کلان	۶۳,۲۹	۴۹,۲۷	۱۱,۹	۱۳,۴*	تایید		
۲۴	توسعه اقتصادی و برنامه ریزی	۶۱,۰۷	۴۷,۹۸	۱۴	۱۲,۶*	تایید		
۲۵	پول و ارز و بانکداری	۶۸,۳۲	۴۹,۸۳	۱۳,۶	۱۶,۹*	تایید		
۲۶	اصول مدیریت	۷۴,۱۴	۱۹,۳	۱۸,۵	۲۷,۳*	تایید		
۲۷	مدیریت متابع انسانی	۷۱,۷۹	۴۴,۳۴	۲۷,۳	۲۶,۹*	تایید		
۲۸	مدیریت مالی	۸۰,۲۹	۷۹,۳۱	۸۳,۲	۳,۵*	تایید		
۲۹	مدیریت سرمایه گذاری	۷۲,۱۳	۸۰,۲۹	۷۶,۹۶	۷,۱*	تایید		
۳۰	روش های پژوهش در حسابداری	۷۰,۱۹	۷۷,۰۹	۶۴,۳۶	۲۲,۸*	تایید		
۳۱	مقدمه ای بر اقتصاد سنجی	۵۹,۸۵	۳۸,۰۷	۲۱,۳	۱۹,۱*	تایید		
۳۲	آمار و کاربرد آن در مدیریت	۶۶,۱۰	۴۹,۷۰	۱۶,۲	۱۴,۹*	تایید		
۳۳	ریاضیات پایه	۶۲,۰	۴۹,۷۲	۱۲,۸	۱۲,۳*	تایید		
۳۴	ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	۶۱,۷۴	۵۰,۱۳	۱۱,۶	۱۱,۷*	تایید		
۳۵	مبانی جامعه شناسی	۵۲,۰۳	۴۶,۹۶	۵,۶	۴,۹*	تایید		
۳۶	روانشناسی عمومی	۵۸,۲۲	۴۶,۷۱	۱۱,۵	۹,۶*	تایید		
۳۷	مدیریت تولید	۶۴,۰	۴۸,۸۶	۱۰,۶	۱۴,۱*	تایید		
قابلیت ب: مهارت های حرفه ای								
۳۸	رفتار حرفه ای	۷۰,۴۳	۴۴,۶۴	۳۰,۷	۲۷,۰*	تایید		
۳۹	تکنیک های محاسبه	۷۰,۱۱	۴۳,۹۳	۳۱,۱	۳۱,۰*	تایید		
۴۰	زبان های خارجی	۷۰,۷۱	۴۱,۹۸	۳۳,۲	۳۰,۰*	تایید		
۴۱	برقراری ارتباط دو جانبه	۷۶,۰۴	۳۸,۸۹	۳۷,۶	۳۵,۶*	تایید		
۴۲	مهارت تصمیم گیری	۸۰,۱۹	۳۹,۶۹	۴۰,۴	۴۰,۱*	تایید		
۴۳	مهارت نوشتاری	۷۳,۱۹	۴۰,۰۲	۳۲,۶	۳۰,۲*	تایید		
۴۴	مهارت های گفتاری	۸۰,۰۲	۳۹,۳۰	۴۰,۷	۳۷,۹*	تایید		
۴۵	رهبری	۸۰,۰	۳۷,۳۶	۴۳,۲	۴۰,۲*	تایید		

ردیف	عنوان دانش و مهارت	میانگین پاسخ	میانگین پاسخ			تفاصل میانگین	آماره t	تایید یا رد
			مورد نیاز	ارائه شده	میانگین			
۴۶	کار گروهی	۷۹,۱۸	۴۱,۶	۳۷,۷	۳۵,۲*	۴۱,۶	۳۵,۲*	تایید
۴۷	مذاکره	۷۸,۰۲	۳۸,۴۰	۴۰,۱	۳۷,۶*	۳۸,۴۰	۳۷,۶*	تایید
۴۸	مدیریت پروژه	۷۵,۸۲	۳۹,۰۱	۳۵,۷	۳۴,۱*	۳۹,۰۱	۳۴,۱*	تایید
۴۹	مدیریت تغییر	۷۲,۱۵	۳۵,۴۰	۳۶,۷	۳۵,۷*	۳۵,۴۰	۳۵,۷*	تایید
۵۰	مدیریت ارتباط با مشتری	۷۰,۸۱	۳۹,۰۳	۳۶,۷	۳۵,۰*	۳۹,۰۳	۳۵,۰*	تایید
۵۱	توان ارزیابی و کنترل عملکرد	۷۰,۲۹	۳۸,۳۹	۳۷,۰	۳۶,۹*	۳۸,۳۹	۳۶,۹*	تایید
۵۲	تفکر تحلیلی	۷۶,۲۸	۳۶,۹۲	۳۹,۴	۳۸,۷*	۳۶,۹۲	۳۸,۷*	تایید
تabelوي ج: مهارتهای تکنولوژیکی								
۵۳	سخت افزار کامپیوتر	۶۸,۹۱	۳۷,۰۴	۳۱,۳	۲۷,۸*	۳۱,۳	۲۷,۸*	تایید
۵۴	ویندوز	۷۰,۰۳	۳۹,۳۳	۳۵,۶	۳۳,۹*	۳۹,۳۳	۳۳,۹*	تایید
۵۵	(Word) نرم افزار ورد	۷۰,۶۲	۳۸,۶۹	۳۶,۷	۳۲,۲*	۳۸,۶۹	۳۲,۲*	تایید
۵۶	(Excel) نرم افزار صفحه گستردگی	۸۲,۰۴	۳۸,۳۶	۴۴,۱	۴۳,۹*	۳۸,۳۶	۴۳,۹*	تایید
۵۷	(Access) نرم افزار دیتابیس	۷۲,۸۰	۳۴,۶۵	۳۸,۳	۳۵,۶*	۳۴,۶۵	۳۵,۶*	تایید
۵۸	(Adobe) نرم افزار گرافیک	۵۹,۰۲	۱۳,۰۵	۳۶,۴	۲۲,۴*	۱۳,۰۵	۲۲,۴*	تایید
۵۹	(PowerPoint) نرم افزار اندیماش	۶۷,۱۱	۳۳,۶۱	۳۳,۵	۳۱,۵*	۳۳,۶۱	۳۱,۵*	تایید
۶۰	نرم افزار کامفار	۶۱,۰۴	۱۴,۹۷	۵۶,۱	۲۱,۶*	۱۴,۹۷	۲۱,۶*	تایید
۶۱	آوردا نرم افزار پریم آوردا	۶۲,۰۳	۱۴,۶۵	۵۸,۱	۲۲,۷*	۱۴,۶۵	۲۲,۷*	تایید
۶۲	مدیریت فایل و دایرکتوری	۶۴,۰۰	۱۲,۳۰	۵۱,۸	۲۷,۳*	۱۲,۳۰	۲۷,۳*	تایید
۶۳	مدیریت عملیاتی	۶۷,۰۶	۲۲,۶۲	۳۶,۴	۳۳,۷*	۲۲,۶۲	۳۳,۷*	تایید
۶۴	زبان های برنامه نویسی	۶۱,۸۸	۳۲,۴۴	۲۹,۴	۲۵,۰*	۳۲,۴۴	۲۵,۰*	تایید
۶۵	برنامه HTML	۶۲,۷۹	۱۳,۷۳	۵۲,۱	۲۸,۷*	۱۳,۷۳	۲۸,۷*	تایید
۶۶	اینترنت / اکسبرانت	۷۳,۸۲	۳۶,۰۱	۳۷,۸	۳۵,۱*	۳۶,۰۱	۳۵,۱*	تایید
۶۷	کنترل تکنولوژی	۶۸,۷۳	۲۲,۷۸	۳۵,۹	۳۳,۲*	۲۲,۷۸	۳۳,۲*	تایید
۶۸	مهارت جستجو در Web	۷۶,۶۸	۳۷,۵۱	۳۹,۱	۳۳,۵*	۳۷,۵۱	۳۳,۵*	تایید

* در سطح ۵٪ معنادار

در تابلوهای ب و ج جدول شماره ۵ به ترتیب تفاوت بین مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی ارائه شده توسط سیستم آموزشی کشور از دیدگاه آزمودنی ها آورده شده است. همانطور که در تابلوهای ب و ج جدول شماره ۵ ملاحظه می شود میانگین تفاصل برای کلیه مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد بررسی بیش از ۳۰ واحد می باشد که با توجه به امتیاز آموزش های ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور می توان گفت مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری به بوسیله سیستم آموزشی فعلی کشور به دانشجویان

ارائه نمی شود و لازم است تجدید نظر اساسی در برنامه های آموزشی کشور بویژه در رابطه با مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی صورت گیرد. آماره آزمون کلیه مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد بررسی و سطح اطمینان ۹۵٪ نیز موید تفاوت معناداری بین مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور می باشد.

۶- نتیجه گیری

این مطالعه به بررسی دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری در محیط اقتصادی ایران از دیدگاه شاغلین حرفه، استادی و دانشجویان پرداخته و فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی کشور برای رشته حسابداری (مقطع کارشناسی) را تعیین نموده است. تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که دانش های حسابداری مالی، اصول حسابرسی، مدیریت مالی، حسابداری مدیریت (شامل حسابداری صنعتی)، حسابداری مالیاتی، مباحث جاری در حسابداری، قانون تجارت و قانون محاسبات عمومی، حسابرسی عملکرد، مدیریت سرمایه گذاری، بررسی موارد خاص در حسابداری، حسابداری و حسابرسی دولتی، سیستم های اطلاعاتی تجارت الکترونیک، مسئولیت های اجتماعی/اصول اخلاقی، اصول مدیریت، حسابرسی مالیاتی، مدیریت منابع انسانی، اصول تنظیم و کنترل بودجه، روش های پژوهش در حسابداری، استراتژی های تجاری و پول و ارز و بانکداری در رشته حسابداری حائز اهمیت بوده و سایر دانش ها در رشته حسابداری فاقد اهمیت می باشند.

همچنین نتایج بررسی ها نشان داد که مهارت های حرفه ای رهبری، مهارت تصمیم گیری، مهارت های گفتاری، کار گروهی، مذاکره، برقراری ارتباط دو جانبه، تفکر تحلیلی، مدیریت ارتباط با مشتری، زبان های خارجی، رفتار حرفه ای، توان ارزیابی و کنترل عملکرد، مدیریت پژوهش، تکنیک های محاسبه، مهارتهای نوشتاری و مدیریت تغییر در رشته حسابداری حائز اهمیت می باشند و لازم است در سیستم آموزشی کشور تدبیری جهت تاکید بیشتر بر این مهارت ها صورت گیرد. بررسی مهارت های تکنولوژیکی نشان داد که نرم افزار صفحه گسترده (مانند اکسل)، مهارت جستجو در وب، نرم افزار ورد، ویندوز، اینترنت/اکسiranت، نرم افزار دیتا بیس (مانند اکسس)، سخت افزار کامپیوتر و کنترل تکنولوژی در رشته حسابداری حائز اهمیت بوده و لازم است این آموزش این مهارت ها مورد تاکید قرار گیرد.

یافته های این پژوهش در خصوص تفاوت دیدگاه شاغلین، استادی و دانشجویان در زمینه دانش ها، و مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی نشان داد که در رابطه با بسیاری از دوره های آموزشی ارائه شده بوسیله سیستم آموزشی فعلی تفاوت دیدگاه وجود دارد و لازم است با تدبیری این تفاوت دیدگاه ها به حداقل کاهش یابد.

۷- پیشنهادها

نتایج این پژوهش در خصوص فاصله بین نیازهای حرفه با آموزش های ارائه شده به وسیله سیستم آموزشی کشور برای رشته حسابداری نشان داد که تفاوت معناداری بین دانش ها و مهارت های مورد نیاز حرفه حسابداری و آموزش های حسابداری ارائه شده توسط سیستم آموزشی فعلی کشور وجود دارد. تفاوت مذکور در رابطه با مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی بسیار چشمگیر بوده و حاکی از عملکرد بسیار ضعیف سیستم آموزشی در آموزش مهارت های حرفه ای و مهارت های تکنولوژیکی مورد نیاز حرفه دارد. با توجه به این موضوع لازم است تجدید نظر اساسی در برنامه های آموزشی کشور بویژه در رابطه با مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی صورت گیرد.

از آنجایی که دانش ها و مهارت هایی که در این پژوهش مورد آزمون قرار گرفت حاصل توافق و خرد جمعی شاغلین، استادی و دانشجویان در ایران می باشد و برخی از این دانش ها و مهارت ها در متون آموزشی کمتر مورد توجه بوده و آموزش های دانشگاهی کمتر به این مسائل می پردازند، لذا به متولیان امر آموزش و تدوین کنندگان سرفصل دروس پیشنهاد می گردد دانش ها و مهارت هایی که آزمون گردیده را بیش از بیش مدنظر قرار دهند و در تدوین سرفصل دروس به این موارد توجه خاص مبذول دارند.

به مدرسین دروس حسابداری پیشنهاد می گردد در ارائه آموزش های لازم به دانشجویان توجه ویژه ای به مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی داشته باشند و برنامه های آموزشی را به گونه ای تنظیم نمایند که مهارت های حرفه ای و تکنولوژیکی تعیین شده در این مطالعه به دانشجویان ارائه گردد. همچنین به دانشجویان حسابداری پیشنهاد می گردد در راستای کسب موفقیت بیشتر در ورود به حرفه تمرکز ویژه ای بر فرآگیری دانشها و مهارت های مورد نیاز حرفه که در این پژوهش مشخص شده داشته باشند تا شانس خود را برای ورود به حرفه و اشتغال به طور قابل ملاحظه افزایش دهند.

منابع :

- ۱- اعتمادی، حسین، (۱۳۷۷)؛ "شناسایی عوامل و مواعظ رشد آموزش حسابداری در ایران و ارائه برنامه کارا و کارآمد"، مجله علوم انسانی، شماره ۶، صص ۱۲۱-۱۰۲.
- ۲- ثقی، علی، (۱۳۸۱)؛ آموزش حسابداری در ایران، گذشته، حال و آینده، فصلنامه حسابرس، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۳۱-۲۱.
- ۳- شریفی، محسن، (۱۳۷۲)؛ "نظم‌های حسابداری و توسعه اقتصادی"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال اول شماره ۴، صص ۴۹-۳۱.
- ۴- صادقی نژاد، محمدرضا، (۱۳۸۹)؛ تعیین و رتبه بندی ویژگی‌های مورد نیاز برای موفقیت حرفه‌ای فارغ التحصیلان حسابداری از دیدگاه حسابداران حرفه‌ای، دانشگاه آزاد واحد یزد، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۵- کوهپایی، غلامرضا، (۱۳۷۴)؛ بررسی وضعیت آموزش حسابداری در ایران، دانشگاه تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۶- مجتبه‌زاده، ویدا، (۱۳۸۰)؛ "بررسی برنامه آموزش حسابداری در دانشگاه‌های ایران در مقطع کارشناسی، دیدگاه‌های شاغلین در حرفه حسابداری"، مجله علوم انسانی الزهرا، شماره ۱۱، صص ۳۷۰-۳۳۱.
- ۷- مجتبه‌زاده، ویدا، (۱۳۸۹)، "دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای دانش آموختگان مقطع کارشناسی حسابداری"، مجله دانش حسابداری، سال اول، شماره ۱، صص ۲۵-۱۸.
- ۸- نوروش، ایرج، (۱۳۸۲)؛ "بررسی تاثیر فرهنگ بر آموزش‌های حسابداری ایران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال دهم، شماره ۳۳، صص ۴۰-۳.
- ۹- نوروش، ایرج، (۱۳۸۲)؛ "بررسی فرایند تغییر برنامه درسینوسازی شده برای دوره کارشناسی رشته حسابداری"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال دهم شماره ۳۲، صص ۴۲-۲۱.
- ۱۰- نوروش، ایرج (۱۳۸۴)؛ "نیازها و اولویت‌های آموزشی حسابداری مدیریت: فاصله ادراکی بین دانشگاهیان و شاغلین در حرفه حسابداری"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال دوازدهم، شماره ۴۱، صص ۱۶۱-۱۳۳.
- 11- Bakre, O. M., (2006), "Accounting Education, Training and the Profession in the Commonwealth Caribbean: Integration or Internationalisation?"; *Accounting Forum*; Vol. 30, pp.285-313.

- 12- Boyce, G., (1999); " Computer-assisted teaching and learning in accounting: pedagogy or product? " ; **Journal of Accounting Education**; Vol. 17, pp.191-220
- 13- Boyce, G., (2004); "Critical accounting education: teaching and learning outside the circle"; **Critical Perspectives on Accounting**, Vol. 15, pp.565-586.
- 14- Celik, O., and Ecer, A. (2009); "Efficiency in accounting education: evidence from Turkish Universities"; **Critical Perspectives on Accounting**, Vol 20, pp.614–634. Jun Lin, Z. (2008); "A factor analysis on knowledge and skill components of accounting education:Chinese case"; **Journal of Accounting Education**; vol 24, pp.110-118.
- 15- Sundem,G. (1992); "Changes in accounting education: preparing for the twenty first century"; **Accounting Education**, Vol. 1, pp.55-61.